

הכנסת

הלשכה המשפטית

תחום חקיקה
ומחקר משפטי

הפללת לקוחות הזנות

– סקירה משווה –

כתיבה: עו"ד ליאור בן דוד

ט בתמוז תשע"ד
7 ביולי 2014

אישור: עו"ד הודיה קין, ממונה (חקיקה ומחקר משפטי)

מסמך זה הוא סקירה משפטית משווה ואינו חוות דעת משפטית

סקירה משפטית

מסמך זה נכתב לבקשת חה"כ דוד צור, יו"ר ועדת המשנה של הכנסת למאבק בסחר בנשים ובזנות, לקראת סדרת דיונים בוועדה בנושא הפללת לקוחות הזנות. המסמך סוקר את המדיניות המשפטית הנוגעת להפללת לקוחות באותן מדינות שבהן קיימת הפללה כאמור או ששוקלות לאמץ רפורמה חקיקתית בכיוון זה. המסמך אינו עוסק בדיון הרחב יותר אודות תפיסת הזנות ואינו מציג את מכלול הטעמים העקרוניים והמעשיים בעד ונגד הפללת לקוחות הזנות.¹

יחסו של המשפט אל הזנות במדינות אירופה: מבט כללי-השוואתי²

בקרב מדינות אירופה קיימים הבדלים ניכרים בכל הנוגע לגישתן אל הזנות ולמדיניותן המשפטית והרגולטורית כלפיה:

מדינות שבהן הזנות חוקית ונתונה לרגולציה: הולנד, גרמניה, אוסטריה, יוון, הונגריה ולטביה. במדינות אלה זונות מוכרות כעובדות והזנות מוכרת כתחום עיסוק לגיטימי; במובן זה הזנות נתפסת כפעילות כלכלית שבמסגרתה עסקי זנות יכולים לפעול באופן חוקי. עם זאת, אופן הסדרת הזנות משתנה בין מדינה למדינה. כך למשל, בהולנד, שבעקבות חקיקה משנת 2000 היתה למדינה הראשונה באירופה שהפכה את הזנות למקצוע חוקי לכל דבר ועניין, סרסרות אינה נחשבת לעבירה פלילית וניתן להחזיק ולנהל בתי בושת, כל עוד הם פועלים בהתאם לחוק. זונות יכולות להיות מועסקות בבתי בושת באמצעות חוזי עבודה ובמקרה כזה הן גם זכאיות לביטוח סוציאלי.³ ביוון, בתי בושת יכולים לפעול אם יש בידיהם רישיון, ואנשים שעוסקים בזנות צריכים להירשם אצל הרשויות ולהחזיק בתעודה רפואית ולעבור בדיקות בריאות באורח סדיר. ואולם, במסגרת הסדרת הזנות, החקיקה בלטביה קובעת תנאים נוקשים לגבי מקומות ודרכי פעולתם של העוסקים בזנות והיא אוסרת על סרסרות ועל ניהול בתי בושת.⁴

מדינות שבהן הזנות אסורה לגמרי על-פי החוק: ליטא ורומניה.

¹ לעניין זה ראו למשל: יהודה טרואן, [הפללת לקוחות הזנות: סוגיות מרכזיות](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 23 בספטמבר 2008.

² חלק זה של הסקירה מתבסס על דוח מינואר 2014 שכותרתו "ניצול מיני זונות והשפעתם על שוויון מגדרי", שהוגש לפרלמנט האירופי לבקשת הוועדה לזכויות נשים ולשוויון מגדרי בפרלמנט זה (המלצות הוועדה, המתבססות בין השאר על הדוח, מפורטות בהמשך הסקירה). ראו:

European Parliament, Directorate General For Internal Policies, Policy Department C: Citizen's Rights and Constitutional Affairs, Gender Equality, [Sexual exploitation and prostitution and its impact on gender equality – Study](#), European Union, Brussels, 2014, pp. 31-33.

³ בשנים האחרונות, לנוכח ביקורת על המדיניות הקיימת בהולנד, יזמה הממשלה הצעת חוק חדשה שנועדה להקשיח את הרגולציה על הזנות, בין השאר, באמצעות הנהגת חובת רישום של העוסקים בזנות במרשם לאומי והטלת קנסות פליליים על לקוחות של זנות בלתי-חוקית. הצעה זו נתקלה בביקורת ציבורית ובהתנגדות בסנאט. שם, בעמ' 33-39.

⁴ Ibid, p. 31.

מדינות שבהן הזנות עצמה אינה אסורה על-פי חוק, אך פעילויות ומעשים שונים שקשורים אליה (כמו למשל, סרסרות או ניהול בתי בושת) מהווים עבירות פליליות: בלגיה, בולגריה, קפריסין, צ'כיה, דנמרק, אסטוניה, פינלנד, צרפת, איטליה, לוקסמבורג, מלטה, פולין, פורטוגל, סלובקיה, סלובניה וספרד. בחלק מהמדינות הללו (פינלנד, צרפת, אירלנד ובריטניה) שידול לקוחות לזנות (soliciting) אינו חוקי. יודגש שבמדינות אלה, כמו גם במדינות שבהן הזנות אסורה לגמרי על-פי החוק, לקוחות של שירותי זנות אינם נתונים לסנקציה כלשהי, בעוד שזונות עלולות להיקנס בגין שידול לקוחות (בפינלנד, צרפת, אירלנד ובריטניה) או אפילו להסתכן במאסר (ברומניה).

מדינות שבהן קניית שירותי מין היא עבירה פלילית (הפללת לקוחות של זנות): נכון לראשית 2014, המדינות היחידות באירופה שבהן קניית שירותי מין היא עבירה פלילית הן **שבדיה, נורבגיה ואיסלנד**. לפיכך, מודל החקיקה הנהוג במדינות אלה בנוגע להפללת לקוחות של שירותי זנות זכה לכינוי "**המודל הנורדי**". יצוין כי בנורבגיה, הוראות החוק המפלילות קניית שירותי מין עומדות בימים אלה ממש בפני בחינה מחודשת בפרלמנט, הצפוי לקבל החלטה בעניינן בתקופה הקרובה (ראו להלן).

יצוין כי בצד שלוש מדינות אלה, ישנן כיום **מדינות נוספות שבהן נשקלת עריכת רפורמה חקיקתית שתוביל להפללת לקוחות בדומה למודל הנורדי**:

באירלנד נשקלת האפשרות לאמץ חקיקה דומה, לאחר שהוועדה הפרלמנטרית לענייני משפט פרסמה לאחרונה דוח שהמליץ על הפללת קנייה של שירותי מין.⁵

בצרפת, הבית התחתון של הפרלמנט (האסיפה הלאומית) אישר ב-4 בדצמבר 2013 הצעת חוק חדשה, אשר בין השאר מפלילה קניית שירותי מין. הצעת החוק טעונה עדיין את אישורו של הבית העליון (הסנאט) בו היא נדונה בימים אלה (ראו להלן).

בפינלנד קיימת מאז 2006 הפללה מוגבלת של לקוחות הנוגעת אך ורק לקניית שירותי מין מקורבנות של סחר בבני אדם וסרסרות. עם זאת, בשנים האחרונות נדונה במערכת הפוליטית האפשרות להרחיב את אותה הפללה לקניית שירותי מין בכלל. דוח ממשלתי שפורסם לאחרונה על-ידי ממשלת פינלנד קורא להפללה מלאה של קניית שירותי מין, וזאת מכיוון שהגישה הפינית שנקטה עד כה, שכאמור הפלילה רק קניית שירותי מין מקורבנות-סחר וסרסרות, הוכחה כבלתי-יעילה לבלימת תופעת הסחר בנשים.⁶

⁵ Ibid, p. 32.

⁶ European Parliament, [Report on sexual exploitation and prostitution and its impact on gender equality](#) (2013/2103 (INI)), Committee on Woman's Rights and Gender Equality, 3/2/2014, p. 12 (sec. 35).

בקנדה, בעקבות פסיקה של בית המשפט העליון בדצמבר 2013, שביטלה את חוקי הזנות הקיימים (אך השהתה את הביטול למשך שנה שבה ניתנה לפרלמנט ארכה לגיבוש חקיקה חדשה בתחום זה, אם הפרלמנט יבחר לעשות זאת), ממשלת קנדה הניחה לאחרונה על שולחן הפרלמנט הצעת חוק חדשה, אשר בין השאר מבקשת להטיל עונשים פליליים על קניית שירותי זנות (ראו להלן).

מנגד, בסקוטלנד הועלתה בספטמבר 2012 הצעה להפליל קניית שירותי מין אך היא לא זכתה לתמיכה הנדרשת מצד המפלגות הפוליטיות לצורך קידום הדיון הפרלמנטרי בעניינה.⁷

1. שבדיה

ב-1999 אסרה שבדיה בחקיקה על קניית שירותי מין וקבעה כי מי שעושה זאת מבצע עבירה פלילית. בכך היתה שבדיה למדינה הראשונה שהפלילה את לקוחות הזנות (מבלי להפליל את הזונות עצמן).

סעיף 11 בפרק השישי של הקוד הפלילי השבדי קובע כי אדם שרוכש יחסי מין מזדמנים בתמורה לתשלום מבצע עבירה פלילית של קניית שירותי מין, גם אם מדובר במקרה בודד. התמורה או התשלום אינם חייבים להתבטא בכסף, אלא הם גם יכולים להתבטא, למשל, באלכוהול או בסמים או בהבטחה לתשלום בתמורה ליחסי המין. כמו כן מתקיימת העבירה גם אם אין זהות בין מקבל שירותי המין לבין המשלם בעדם (על שניהם מוטלת אחריות פלילית). גם ניסיון לקנות שירותי מין בתשלום הוא בגדר עבירה פלילית. העונשים שניתן להטיל בגין עבירות אלה הם עונשי קנס או מאסר. תקופת המאסר המקסימלית שנקבעה תחילה היתה שישה חודשים, אך ב-2011 תוקן החוק ורף הענישה המרבי עלה לשנת מאסר אחת.⁸

על-פי מסמך של מרכז המחקר והמידע בנושא, בשבדיה התאפשר המהלך של הפללת לקוחות הזנות "רק לאחר שנדחתה התפיסה שהזנות היא תופעה לגיטימית. בדיון שניהלה ועדת המשנה למאבק בסחר בנשים הדגיש מר אנדרס אולילונד, המתאם לענייני סחר בבני-אדם במשרד החוץ של שבדיה, כי החוק נחקק ב-1999 רק אחרי שנים של דיון ציבורי ואקדמי, דיון שבסופו נדחתה תפיסה שרווחה בשבדיה בשנות ה-70 שלפיה הזנות היא לגיטימית ויש למסדה, והתקבלה העמדה שקניית שירותי מין היא מעשה של אלימות שנעשה אגב ניצול פגיעותה של האישה. לפי גישה זו, העיסוק בזנות לעולם אינו תוצאה של בחירה חופשית כי אם כורח נסיבות שאליהן נקלעו מי ש"בחרו" לעסוק בזנות. ביסודו של המודל השבדי של הפללת לקוחות הזנות בלי להפליל את הזונות עצמן עומדת תפיסת הזונה כקורבן הראוי להגנה, ולא כמי שמנהלת סחר חליפין מתוך בחירה חופשית" (ההדגשות במקור).⁹

⁷ European Parliament, [Sexual exploitation and prostitution and its impact on gender equality – Study](#), pp. 32-33.

⁸ Ibid, p. 52.

⁹ יהודה טרואן, [הפללת לקוחות הזנות: סוגיות מרכזיות](#), בעמ' 2.

גורמי האכיפה בשבדיה הצביעו בעבר על קשיים שונים בנוגע לאכיפת החוק האמור, שכן לרוב הוכחת אשמתו של הלקוח לצורך הרשעתו תלויה בעדות הזונה כנגדו, ואילו הזונה, שתלויה בלקוחותיה (ובמקרים רבים בסרסורה) אינה רוצה להעיד נגד הקונה, במיוחד מבלי שיינתנו לה הגנות ראויות.¹⁰ טענה אחרת שהועלתה נגד החוק השבדי היא שגם אם החוק הביא להתמעטות זנות הרחוב, הרי שהוא גם הביא במקביל לירידת הזנות למחתרת וכתוצאה מכך, להרעת תנאי החיים של הזונות, להגברת פגיעותן ולחשיפתן במידה רבה יותר לאלימות כלפיהן.¹¹

מנגד, על-פי דוח מפברואר 2014 של הוועדה לזכויות נשים ולשוויון מגדרי של הפרלמנט האירופי בנושא "ניצול מיני וזנות והשפעתם על שוויון מגדרי", לחקיקה השבדית היתה השפעה חיובית ואף דרמטית. מחברי הדוח מציינים כי מספר הזונות בשבדיה הוא כיום עשירית מזה שבדנמרק השכנה, שאוכלוסייתה קטנה יותר ושבה קניית שירותי מין היא חוקית. בנוסף, לדבריהם, החוק השבדי גם שינה את דעת הקהל בשבדיה בנוגע לתפיסת הזנות: אם ב-1996 45% מהנשים ו-20% מהגברים תמכו בהפללה של גברים הקונים שירותי מין, אזי ב-2008 79% מהנשים ו-60% מהגברים כבר תמכו בחקיקה זו. בנוסף, צוין בדוח, כי על-פי משטרת שבדיה, למודל חקיקה זה יש השפעה מרתיעה על סחר בנשים לצורך ניצולן המיני.¹²

2. נורבגיה

בעקבות חקיקה מראשית 2009, הקוד הפלילי אוסר על אזרחים נורבגים ועל זרים החיים בנורבגיה לקנות שירותי מין בתחומי המדינה ואף מחוצה לה. מכירת שירותי מין אינה אסורה לפי החוק אך קנייתם היא עבירה פלילית שבצידה קנס, עונש מאסר, או שני העונשים גם יחד.¹³

על-פי סעיף 202a לקוד הפלילי, האיסור האמור על רכישת שירותי מין מתייחס לכל מגע או מעשה מיני שמתבצע תמורת תשלום או הסכמה למתן תשלום. האיסור חל על מי שרוכש שירותי מין בתשלום עבור עצמו או עבור אדם אחר, וכן על מי שרוכש אותם בתמורה לכך שאדם אחר משלם או מסכים לשלם עבורם (במילים אחרות, במקרה בו אדם אחד מקבל את השירות ואדם אחר משלם עבורו שניהם גם יחד מבצעים את אותה עבירה). בנוסף, בסיטואציות המתוארות לעיל, אותה עבירה חלה גם על שידול אדם לעשות מעשה מיני בו עצמו. העונש הקבוע בגין עבירות אלה הוא קנס, מאסר של עד שישה חודשים, או שני העונשים גם יחד. עם זאת, אם המגע או המעשה המיני היו משפילים מטבעם, אך אינם בני-עונשין מכוח סעיף חוק אחר, העונש המרבי הוא מאסר למשך שנה.¹⁴

¹⁰ שם, בעמ' 5.

¹¹ שם, בעמ' 6.

¹² European Parliament, [Report on sexual exploitation and prostitution and its impact on gender equality](#) (2013/2103 (INI)), Committee on Woman's Rights and Gender Equality, 3/2/2014, p. 17

¹³ אתר האינטרנט של הארגון Pro Centre, ארגון הפועל במימון עיריית אוסלו וממשלת נורבגיה ומספק שירות לאנשים שמוכרים או שמכרו שירותי מין: <http://prosentret.no/en/lovverk>, תאריך כניסה: 20.5.2014.

¹⁴ להלן לשון הסעיף באנגלית כמפורט באתר האמור (<http://prosentret.no/en/lovverk>):

סעיף 203 לקוד ממשך וקובע כי אם מדובר בקניית שירותי מין מאדם שגילו מתחת ל-18, עונש המאסר המקסימלי עומד על שנתיים.¹⁵ טעות בנוגע לגילו של אותו אדם אינה משפיעה על האחריות הפלילית, אלא אם כן הוכח שהיתה זו טעות בתום לב.¹⁶

הערכה מחודשת של החוק האמור מתבצעת בנורביגיה בימים אלה בידי מכון מחקר וייעוץ עצמאי (Vista Analyse), שצפוי להגיש את ממצאיו לפרלמנט באמצע שנת 2014. גורמים בחלק מהמפלגות (השמרנים, הליברלים והפרוגרסיביים) שבזמנו התנגדו לאותה חקיקה (וכעת מחזיקות ברוב המושבים בפרלמנט) כבר הודיעו על תמיכתם בביטול או בשינוי הוראות החוק המפלילות קניית שירותי מין. על-פי חלק מהפוליטיקאים המצדדים בעמדה זו, נזקו של החוק עולה על תועלתו, הוא מוביל ליצירת "שוק שחור" של שירותי מין ומקשה עוד יותר על חייהן של הזונות עצמן. מנגד, גורמים במפלגות אחרות (הנוצרים-דמוקרטים, מפלגת העבודה, מפלגת המרכז ומפלגת השמאל הסוציאליסטי) הכריזו על תמיכתם בהשארת האיסור הפלילי האמור על כנו.¹⁷

3. צרפת

ב-4 בדצמבר 2013, הבית התחתון של הפרלמנט (האסיפה הלאומית) אישר הצעת חוק "לחיזוק המאבק נגד מערכת הזנות" (lutte contre le système prostitutionnel). **הצעת החוק מבקשת, בין השאר, להכניס תיקון לחוק הפלילי שיאסור על רכישת שירותי מין.** על-פי ההצעה, "שידול, קבלה או השגה של יחסים מיניים מאדם העוסק בזנות, גם אם באופן חד פעמי, בתמורה או כנגד הבטחה לתמורה, למתן טובת הנאה או הבטחה למתן טובת הנאה" מהווים עבירה פלילית שעונש

Section 202a of the Norwegian General Civil Penal Code:

The law against buying sexual services

"Any person who

a) procures sexual intercourse or any other sexual act, for himself/herself or for another person, in return for payment or agreement to provide payment,

b) procures sexual intercourse or any other sexual act in return for another person paying or agreeing to pay, or

c) in the manner described in a) or b) above induces someone to carry out acts that are equivalent to sexual intercourse with himself/herself

shall be liable to a fine or up to 6 months' imprisonment or both."

If the sexual intercourse or act has been particularly humiliating in its nature, but it is not punishable under any other law, the punishment is imprisonment for a term of up to 1 year.

¹⁵ על קניית שירותי מין מקטינים שגילם מתחת ל-16 או מתחת ל-14 כבר חלים עונשים חמורים יותר, אך זאת לא בשל העבירה של קניית שירותי מין אלא בגין עבירות אחרות (המפורטות בסעיפים 195 ו-196 לקוד הפלילי

הנורבגי), שנוגעות לעצם קיום יחסי מין עם קטינים בגילאים אלה. <http://prosentret.no/en/lovverk>.

¹⁶ Section 203 of the Norwegian General Civil Penal Code: Prohibition against buying sex from anyone under the age of 18

"Any person who, in return for payment, procures sexual intercourse or any other sexual act from a person under the age of 18, shall be liable to a fine or up to 2 years' imprisonment. Being mistaken about someone's age does not affect criminal liability, unless diligent good faith has been shown."

¹⁷ <http://www.newsinenglish.no/2014/01/09/prostitution-law-battlelines-drawn/>;

<http://www.tnp.no/norway/exclusive/4260-norway-difficult-choice-in-prostitution-law>.

קנס בצידה. הקנס בגין העבירה של קניית שירותי מין יעמוד על סך 1,500 אירו לפחות, אם מדובר בעבירה ראשונה, והוא עלול להגיע לסך 3,750 אירו, אם מדובר בעבירה חוזרת. בנוסף, אם מדובר בקניית שירותי מין מקטין או מאדם פגיע יותר מסיבות של נכות, מחלה או הריון, אזי העונש המרבי בגין עבירה זו עלול להגיע לשלוש שנות מאסר או לקנס בסך 45,000 אירו.

חלק ניכר מהצעת החוק עוסק בהגנה על קורבנות הזנות (נותני שירותי המין) ויצירת "דרכי יציאה" מהעיסוק בזנות, למשל באמצעות תכניות הכשרה ועזרה במציאת עבודה אחרת. בהקשר זה, הצעת החוק מבקשת להקים רשויות להגנה על קורבנות סחר בבני אדם, זנות ורכישת שירותי מין, שיפעלו ברמה המחוזית. אותן רשויות אמורות, בין השאר, לקדם את תכניות הסיוע ליציאה מהעיסוק בזנות, שמסגרת פעולתן תקבע בתקנות. כמו כן הצעת החוק מאפשרת להעניק לעובדי מין זרים שנמצאים במדינה ורוצים לצאת מהעיסוק בזנות אשרות שהייה זמניות בצרפת, אשר ניתן יהיה לחדשן לאורך תהליך הטיפול ביציאה מהזנות. הצעת החוק מבקשת בנוסף להקים קרן למניעת זנות ולסיוע במתן הגנה ובליויי מקצועי וחברתי של קורבנות הזנות. יצוין שחלק מכספי מימון קרן זו מיועדים להגיע מאותם קנסות שהצעת החוק מבקשת להטיל על לקוחות הזנות.

עוד מעלה ההצעה אמצעים שונים לצורך הגנה על קורבנות הזנות (בין השאר במסגרת נקיטת הליכים פליליים נגד לקוחותיהם), כמו למשל, איסור פרסום פרטים מזהים אודות הזונה ואף מתן אפשרות בידה לאמץ זהות בדויה בנסיבות מסוימות. לבסוף ההצעה גם מאפשרת לחייב את לקוחות הזנות להשתתף בסדנה שתכליתה הגברת המודעות לניצול ולסכנה שכרוכים בזנות.¹⁸

בדיון שנערך כאמור באסיפה הלאומית, 268 צירים תמכו בהצעת החוק ו-138 התנגדו לה. השרה הממונה על זכויות נשים, שקידמה את הצעת החוק, טענה כי הזנות כרוכה בניצול ואין מקום לקבלה על כל צורותיה. על-פי ממשלת צרפת, עלייה דרמטית בסחר בנשים היא אחת הסיבות המרכזיות לרפורמה חקיקתית זו, כאשר על-פי הערכות כ- 80%-90 מהזונות בצרפת הן זרות ורובן קורבנות לרשתות של סחר בנשים.

מנגד, הצעת החוק גם עוררה התנגדות רבה, אף בקרב חלק ממרכיבי הקואליציה של ממשלת צרפת. חלק משרי הממשלה עצמם ובהם שר הפנים טענו כי לא ניתן ליישמה.¹⁹ רבים ובהם זונות, רופאים, וארגוני זכויות אדם (למשל, רופאים ללא גבולות) מתחו ביקורת חריפה על הצעת החוק.

¹⁸ להצעת החוק כפי שאושרה באסיפה הלאומית והועברה לסנאט ראו אתר הסנאט ואתר האסיפה הלאומית:

<http://www.senat.fr/leg/pp113-207.html>.

http://www.assemblee-nationale.fr/14/dossiers/systeme_prostitutionnel_renforcement_lutte.asp.

על הדיונים בהצעת החוק המתקיימים כעת בסנאט במסגרת ועדה מיוחדת שהוקמה לצורך זה ראו:

http://www.senat.fr/commission/spec/lutte_contre_le_systeme_prostitutionnel/index.html.

כמו כן ראו:

http://www.huffingtonpost.com/taina-bienaime/france-prostitution-laws_b_4775608.html;

<http://www.nytimes.com/2013/12/05/world/europe/lawmakers-in-france-move-to-discourage-sex-trade.html>.

¹⁹ http://www.huffingtonpost.com/2013/12/04/prostitution-law-france-bill-national-assembly_n_4384687.html; <http://www.bbc.com/news/world-europe-25217185>;

מתנגדי ההצעה טוענים, בין השאר, שהיא תדחק למחלת את העוסקים בזנות, תחמיר עוד יותר את תנאי עבודתם ותסכן את בריאותם. בהקשר זה אף נטען שהצעת החוק היא בגדר רגרסיה חברתית, שהיא תאלץ את העוסקות בזנות להתרחק ממרכזי הערים, ממרכזי מניעה, טיפול רפואי וארגוני סיוע שונים, ותחשוף אותן עוד יותר לאלימות ולסיכונים רפואיים כמו הידבקות באיידס ובמחלות אחרות. נציגי ארגונים שונים של עובדי מין מוסיפים וטוענים כי בפועל מדובר בחוק נגדם, אשר יאלץ זונות להסתתר ולעבוד בדירות שבהן הן יהיו לבד, חשופות לפגיעה יותר מבעבר. עוד נטען כי החוק מחליש את מעמדם של עובדי המין מול הלקוחות, שכן הוא יקטין בהכרח את רווחיהם של העוסקים בזנות ולכן גם יאלצם לקבל לקוחות או להסכים למעשים שמהם נמנעו עד כה. טענה מרכזית נוספת שמועלית נגד הצעת החוק היא שההצעה אינה מבחינה בין מי שעובדות בזנות מרצון לבין מי שעובדות בזנות בכפייה או שהן קורבנות לרשתות של סחר בזונות.²⁰

לאחר אישורה באסיפה הלאומית עברה הצעת החוק לדיון גם בבית העליון של הפרלמנט הצרפתי (הסנאט) ובימים אלה היא נדונה בוועדה מיוחדת של הסנאט שהוקמה לצורך זה. במסגרת דיוניה הוועדה מראינת ושומעת את עדויותיהם של מומחים שונים בתחום, כמו למשל נציגים משבדיה שהעידו על יישומו של מודל החקיקה בארצם וכן נציגים שונים של ארגוני זכויות אדם המסייעים לעוסקים בזנות.²¹

4. האיחוד האירופי

הוועדה לזכויות נשים ולשוויון מגדרי של הפרלמנט האירופי פרסמה בפברואר 2014 דוח בנושא "ניצול מיני זנות והשפעתם על שוויון מגדרי",²² בו המליצה לפרלמנט האירופי, בין השאר, להכיר בכך שהזנות והניצול המיני הם סוגיות מגדריות מובהקות המהוות הפרה של כבוד האדם ומנוגדות לעקרונות יסוד של זכויות אדם, בהם השוויון המגדרי. עוד המליצה הוועדה לפרלמנט להדגיש את הזיקה בין זנות לסחר בבני אדם ולהכיר בכך שהזנות מזינה בעיקר את הסחר בנשים פגיעות ובקטינות. כמו כן הדגישה הוועדה את ההשפעות ההרסניות וארוכות הטווח מבחינה פיסיוולוגית ופסיכולוגית גם יחד על המעורבות בזנות ואת תרומתה של הזנות להחפצה של נשים, להנצחת סטריאוטיפים מגדריים, ולאלימות כלפי נשים בכלל.²³ הוועדה ציינה כי 80%-95 מהעוסקים בזנות חוו צורה זו או אחרת של אלימות כלפיהם לפני שהחלו לעסוק בזנות (מקרים של אונס, גילוי עריות, פדופיליה), 62% מהם דיווחו על כך שנאנסו ו-68% סובלים מהפרעה פוסט-

²⁰ <http://www.nytimes.com/2013/12/05/world/europe/lawmakers-in-france-move-to-discourage-sex-trade.html>; http://www.nytimes.com/2013/12/09/opinion/frances-new-approach-to-curbing-prostitution.html?_r=0; <http://www.usatoday.com/story/news/world/2013/11/26/prostitution-france-sex-trafficking/3744469/>.

²¹ http://www.huffingtonpost.com/taina-bienaime/france-prostitution-laws_b_4775608.html; http://www.assemblee-nationale.fr/14/dossiers/systeme_prostitutionnel_reforcement_lutte.asp;
לדוח מקיף (בצרפתית) הבורח את היבטיה השונים של הצעת החוק ראו באתר הסנאט:
<http://www.senat.fr/rap/r13-590/r13-5901.pdf>.

²² European Parliament, [Report on sexual exploitation and prostitution and its impact on gender equality](#) (2013/2103 (INI)), Committee on Woman's Rights and Gender Equality, 3/2/2014.

²³ Ibid, pp. 8-9.

טראומטית (post-traumatic stress disorder), שיעור דומה לזה של קורבנות עינויים.²⁴ הוועדה הוסיפה וציינה שהזנות גם מהווה גורם מרכזי בכל הנוגע לפשע מאורגן.²⁵

הוועדה המליצה לפרלמנט לאמץ את ההשקפה לפיה קניית שירותי מין ממי שגילו מתחת ל-21 תחשב לעבירה פלילית, בעוד שמתן שירותי מין על-ידי מי שעוסק בזנות כאמור לא יחשב לעבירה בת-עונשין.²⁶ הוועדה הוסיפה והמליצה ככלל על אי-הפללה של אלה העוסקים בזנות.²⁷ היא גם המליצה לקבוע כי הדרך היעילה ביותר להילחם בתופעות של סחר בנשים וקטינות לצורך ניצול מיני ולקדם שוויון מגדרי היא הדרך הגלומה ב"מודל הנורדי", שלפיו, כאמור, קניית שירותי מין ולא מתן שירותים אלה תחשב למעשה פלילי.²⁸

הוועדה המשיכה וציינה שהמודל הנורדי מוכיח את יעילותו בכל הנוגע להפחתת הזנות והסחר בנשים וקטינות ולהגברת השוויון המגדרי. מנגד, ציינה הוועדה, התייחסות אל הזנות כאל עבודה חוקית ואי-הפללה של תעשיית המין באופן כללי, רק מגבירים את הסיכון שבחשיפה לרמות גבוהות של אלימות כלפי נשים וקטינות העוסקות בזנות ובמקביל גם מעודדים את "שוק הזנות" ומביאים בכך לגידול במספר הנשים והקטינות הסובלות מניצול.²⁹ **לאור כל זאת הביעה הוועדה את תמיכתה במודל הנורדי המפליל את אלה הקונים שירותי מין וקראה לשאר מדינות האיחוד האירופי לבחון מחדש את חקיקתן בנושא זה לאור הצלחת המודל האמור.**³⁰

הוועדה הוסיפה בהקשר זה, שמכיוון שהזנות היא בעיה שחוצה גבולות, על מדינות האיחוד האירופי ליטול על עצמן אחריות להילחם בתופעה של קניית שירותי מין מחוץ לגבולותיהן וזאת על-ידי אימוץ אמצעים דוגמת אלה שנקטו בנורבגיה, שבה ניתן להעמיד לדין פלילי אזרח נורבגי בגין קניית שירותי מין בחו"ל.³¹

דוח הוועדה כלל גם שתי דעות מיעוט. הראשונה שבהן ביקשה להבחין בין זנות בכפייה (forced prostitution) לבין זנות חוקית (legal prostitution) או זנות מרצון (voluntary prostitution). האחרונה, על-פי מחברות אותה דעת מיעוט, מוכרת כעיסוק ולכן גם חלות עליה חובות כמו תשלומי מס וביטוח סוציאלי. לגישתן, את שאלת היחס אל הזנות מרצון יש להותיר לשיקול דעתה של כל מדינה ומדינה באיחוד.³² דעת המיעוט השניה הבחינה אף היא בין זנות בכפייה לבין "זנות הנובעת מהחלטה אישית" (prostitution resulting from individual decision). עם זאת, בניגוד לקודמתה, חוות דעת זו צידדה בכך שכל מדינות האיחוד האירופי יימנעו מהפללה וענישה

²⁴ Ibid, p. 10.

²⁵ Ibid, p. 15.

²⁶ Ibid, p. 11 (sec. 22).

²⁷ Ibid, p. 11 (sections 29 & 30).

²⁸ Ibid, p. 12 (sec. 32).

²⁹ Ibid, p. 12 (sec. 37), p. 17.

³⁰ Ibid, p. 17.

³¹ Ibid, p. 12 (sec. 33).

³² Ibid, p. 18.

של עובדי מין ("sex workers") ומהפיכת עבודה זו לבלתי-חוקית; ותחת זאת יעניקו למי שעיסוקם בכך גישה לזכויות של ביטוח סוציאלי, ובמקביל גם ייפתחו תכניות שיסייעו לאותם עובדים לעזוב את המקצוע, אם רצונם בכך.³³

בעקבות המלצות הוועדה, ב-26 בפברואר 2014 הפרלמנט האירופי אימץ ברוב של 343 תומכים לעומת 139 מתנגדים ו-105 נמנעים החלטה בנושא האמור. בהחלטה נכתב, בין השאר, כי הפרלמנט האירופי מכיר בכך שזנות, זנות-בכפיה וניצול מיני הן סוגיות מגדריות מובהקות המהוות הפרה של כבוד האדם ומנוגדות לעקרונות יסוד של זכויות אדם, לרבות העיקרון של שוויון מגדרי. עוד נכתב, כי גם לזנות וגם לזנות-בכפיה יכולה להיות השפעה על אלימות נגד נשים בכלל, ובהקשר זה צוין כי על-פי מחקרים, לגברים שקונים שירותי מין יש דימוי משפיל לגבי נשים. לפיכך המליץ הפרלמנט שאיסור על רכישת שירותי מין ילווה במערכה (קמפיין) להגברת המודעות לעניין זה בקרב גברים.³⁴

בכל הנוגע להפלת לקוחות צוין בהחלטה כי הפרלמנט האירופי מזמין את המדינות החברות בו לבחון הן את ההשפעות החיוביות והן את אלה השליליות שיש להפלת הרכישה של שירותי מין על הפחתת הזנות והסחר בנשים. **הפרלמנט האירופי אישר בהחלטתו כי הוא רואה במודל הנורדי את הדרך היעילה ביותר לשיפור השוויון המגדרי ולמאבק בסחר בנשים ובקטינות לצורך ניצולן המיני.** החלטת הפרלמנט הוסיפה וציינה שמכיוון שהזנות היא בעיה שחוצה גבולות, על מדינות האיחוד ליטול אחריות על המאבק בקניית שירותי מין גם מחוץ לגבולותיהן. בנוסף, הפרלמנט הדגיש בהחלטתו כי נתונים מסוימים מצביעים על כך שלמודל הנורדי יש אפקט הרתעתי בכל הנוגע לסחר בנשים לשבדיה עצמה, שבה אין עלייה בשיעורי הזנות והסחר כאמור ושהמודל הנורדי זוכה בה לתמיכה ציבורית גוברת, במיוחד בקרב צעירים. על-פי החלטת הפרלמנט, תפיסת הזנות כ"עבודת-מין" חוקית ואי-הפללה של תעשיית המין בכלל, אינם מהווים פתרון שיכול להבטיח את שלומן וביטחונן של קטינות ושל נשים פגיעות אחרות מפני אלימות כלפיהן ומפני ניצולן. נהפוך הוא, החלטת הפרלמנט גורסת כי לגישה זו יש אפקט נגדי שמעמיד את אותן נשים בסכנה גדולה יותר לחשיפה לאלימות ושמרחיב את שוק הזנות עוד יותר.³⁵

5. קנדה

בקנדה, עד לאחרונה הזנות עצמה לא נחשבה בלתי-חוקית, אך פעילויות שונות הקשורות אליה נאסרו על-פי הקוד הפלילי. בפסק דין מדצמבר 2013 (Attorney General of Canada v. Bedford), בית המשפט העליון ביטל כמה הוראות מרכזיות באותו קוד: את האיסור על החזקת או ניהול בתי בושת, את האיסור נגד קיום על רווחיה של זונה, ואת האיסור על הצעת שירותי זנות

³³ Ibid, p. 19.

³⁴ <http://www.europarl.europa.eu/oeil/popups/summary.do?id=1339886&t=e&l=en>.

³⁵ Ibid.

במקומות ציבוריים. עם זאת, בית המשפט השהה את ביטול סעיפי החוק הללו למשך שנה, כדי לתת לפרלמנט ארכה לצורך גיבוש חקיקה חדשה בתחום זה, אם הפרלמנט יבחר לעשות זאת.³⁶

בעקבות זאת, ב-4 ביוני 2014 הניחה הממשלה על שולחן הפרלמנט הצעת חוק חדשה (Bill C-36) שכותרתה המקוצרת "החוק להגנת קהילות ואנשים מנוצלים" (Protection of Communities and Exploited Persons Act). בשלב זה הצעת החוק עברה קריאה שנייה בבית התחתון של הפרלמנט (בית הנבחרים) והיא הועברה להמשך דיון בוועדה לענייני משפט וזכויות אדם של בית זה.³⁷

הצעת החוק מבקשת, בין השאר, לתקן את הקוד הפלילי ולהוסיף לו **עבירה שתאסור על קניית שירותי מין**. לעניין זה קובע סעיף 20 להצעת החוק שלקוד הפלילי יתווסף סעיף (286.1) שלפיו, אדם אשר במקום כלשהו מקבל מאדם אחר שירותי מין בתמורה לתשלום או לדבר מה אחר (או בא בדברים אם אדם כלשהו כדי לקבל שירותים כאמור בתמורה) יואשם בעבירה פלילית שהעונש המקסימלי בצידה הוא חמש שנות מאסר ועונשה המינימלי הוא:

(א) אם העבירה בוצעה במקום ציבורי, או במקום כלשהו שחשוף לציבור, בפארק, בית ספר, מוסד דתי או בסמוך למקום כאמור, או כל מקום אחר שבו צפויים להימצא קטינים שטרם מלאו להם 18 שנה - במידה שמדובר בעבירה ראשונה הקנס בגינה יהיה 2,000 דולר קנדיים ובגין כל עבירה נוספת הקנס המינימלי יעלה לסך 4,000 דולר.

(ב) בכל מקרה אחר, במידה שמדובר בעבירה ראשונה הקנס בגינה יהיה 1,000 דולר קנדיים ובגין כל עבירה נוספת הקנס המינימלי יעלה לסך 2,000 דולר.

על-פי הסעיף, תהיה קיימת גם אפשרות להעמדה לדין בגין עבירה זו בהליך מקוצר (summary conviction), ובמקרה כזה העונש המקסימלי בגין העבירה יהיה 18 חודשי מאסר והעונש המינימלי יהיה: בנסיבות של סעיף א דלעיל - קנסות בסך 1,000 ו-2,000 דולר בהתאמה; ובנסיבות של סעיף ב דלעיל - קנסות בסך 500 ו-1,000 דולר בהתאמה.³⁸

יצוין כי אם מדובר בקניית שירותי מין מקטין שטרם מלאו לו 18, העבירה תחשב כחמורה יותר. במקרה כזה אין אפשרות להעמדה לדין בהליך מקוצר; העונש המקסימלי יהיה 10 שנות מאסר והמינימלי יעמוד על 6 חודשי מאסר בגין עבירה ראשונה ושנת מאסר בגין כל עבירה נוספת.³⁹

³⁶ [Canada \(Attorney General\) v. Bedford](http://news.nationalpost.com/2014/04/27/harper-governments-new-prostitution-laws-will-likely-target-pimps-customers-and-sex-trade-traffickers/), 2013 SCC 72, [2013] 3 S.C.R. 1101; <http://news.nationalpost.com/2014/04/27/harper-governments-new-prostitution-laws-will-likely-target-pimps-customers-and-sex-trade-traffickers/>; <http://www.cbc.ca/news/politics/supreme-court-strikes-down-canada-s-prostitution-laws-1.2471572?cmp=rss>.

³⁷ אתר הפרלמנט של קנדה (תאריך כניסה: 6 ביולי 2014): www.parl.gc.ca/LEGISInfo/BillDetails.aspx?Language=E&Mode=1&billId=6635303&View=10

³⁸ לנוסח הצעת החוק ראו: אתר הפרלמנט של קנדה – www.parl.gc.ca/HousePublications/Publication.aspx?Language=E&Mode=1&DocId=6646338&File=4&Col=1

³⁹ שם, בסעיף 20 להצעת החוק.

יצוין שהצעת החוק האמורה עוררה ביקורת הן בתוך הפרלמנט והן מחוצה לו. כך למשל, מפלגת הירוקים הקנדית פרסמה כבר ב-5 ביוני 2014 גילוי דעת בו היא תוקפת את אותה הצעת חוק שיזמה המפלגה השמרנית שבשלטון. לטענת מפלגת הירוקים, מדובר ביוזמת חקיקה שדוחקת עוד יותר לשוליים את עובדי המין בקנדה, מסכנת אותם ופוגעת בביטחונם וברווחתם.⁴⁰

⁴⁰ www.greenparty.ca/media-release/2014-06-05/harper-s-prostitution-bill-ignores-charter-endangers-women.

